

[Finansministeren]

nu ikke, at tallet er så meget større, end da vi diskuterede spørgsmålet sidste gang. Hvis jeg husker tallet – men jeg tager det altså efter hukommelsen og dermed med et vist forbehold – var det ca. 1,7 mia. kr., og der er ikke så langt fra 1,7 mia. kr. til ca. 2 mia. kr.

(Kort bemærkning).

Lilli Gyldenkilde (SF):

Med hensyn til finansministerens sidste bemærkning husker jeg nu adskillige diskussioner, hvor vi har brugt flere dage på at overbevise hinanden om, at selv 150 mio. kr. er ret mange penge. Men lad nu det ligge.

Men når jeg går herop, er det egentlig for at sige, at nu skal vi selvfølgelig ikke tale os fra hinanden, men forsøge at gøre tingene så godt som overhovedet muligt. Og jeg må sige for SF's part, som jeg også sagde indledningsvis i min ordførertale, at vi ikke kan gøre det her i ét hug og på én gang for alle pensionister, og jeg vil heller ikke undlade at sige, at jeg tror da også, at mange har forståelse for, at vi ikke kan det.

Men til gengæld synes jeg, det er vigtigt at tage de laveste pensioner først og kigge grundigt på dem. Det kan godt være, det kan give lidt lir, når man nu skal til at forhandle, men hvis man prøver at tænke i de baner, tror jeg egentlig ikke, det var så tosset; jeg tror, forhandlingerne ville blive lettere. Og jeg håber ikke, at finansministerens udgangspunkt er, at hvis vi overhovedet skal kunne opnå noget ved forhandlingerne, skal det afskaffes på én gang i ét hug for samtlige pensionister, for så tror jeg altså, at vi vil få det meget besværligt alle sammen, og så varer det ikke længe, før vi er nødt til at komme med et nyt forslag her i Folketinget.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til Arbejdsmarkedsudvalget.

Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Forhandling om redegørelse nr. R 4:

Finansministerens redegørelse af 29. oktober 1992 om friere valg af offentlig service.

(Redegørelsen anmeldt 29/10 92. Redegørelsen givet 29/10 92. Beslutning om forhandling 29/10 92).

*Forhandling***Stavad (S):**

De elektroniske mediers hurtige klip med de smarte, de hurtige og de rigtige budskaber præger dagens debat. Det handler lidt for meget om at give varen den rigtige indpakning med det flotteste navn. Succes eller fiasko afhænger af, om budskabet går rent ind hos kunderne. Det med de flotte overskrifter gælder også i politik, og det er da også helt i orden, hvis der bare er dækning for de flotte overskrifter i selv indholdet.

Finansministerens redegørelse hedder »Redegørelse om friere valg af offentlig service«, og det synes jeg da lyder flot. Jeg kan også betro finansministeren og alle andre, at Socialdemokratiet er varme tilhængere af, at borgerne har de bedste valgmuligheder, også når det gælder kvalitetsprodukter inden for den offentlige service. Finansministeren har altså ramt rigtigt med den flotte overskrift.

Men herefter er spørgsmålet, om det reelle indhold og kvaliteten af finansministerens redegørelse kan stå for en nærmere kvalitetskontrol, og denne prøve består ministeren derimod ikke. Regeringen kommer med en omgang ideologisk makværk, som vil fratage masser af familier de valgmuligheder, som de har i dag. Det vil medføre en centralisering og på lidt længere sigt smadre udviklingsmulighederne i de tyndere befolkede områder.

Hvis tankerne i redegørelsen føres ud i livet, risikerer vi at gøre Danmark til et nyt klassedelt samfund, hvor vore børn ikke længere får den værdifulde ballast, der ligger i at være opvokset sammen med børn og unge med en helt anden baggrund end ens egen. Der vil blive en

[Stavad]

skole for børn af indvandrere og flygtninge, en anden for børn af jævne familier, og så bliver der nok også eliteskolen for de riges, de smukke og de fattigfines børn. Alle dem, der skal forberedes til optagelse i det finere selskab, vil kunne starte opdragelsen allerede i børnehaveklasse.

Finansministeren sikrer også, at vi kan få rigtige elitegymnasier for de kloge og de rige. Ministeren vil tillægge rektor på den enkelte gymnasieskole eller det enkelte kursus diktatoriske beføjelser, så han alene kan afgøre, hvilke ansøgere der skal optages. Eller med andre ord: Rektor får ret til at sortere de unge fra, som han ikke ønsker på sit gymnasium. For de unges videre muligheder i tilværelsen vil det blive helt afgørende, på hvilken uddannelsesinstitution man får sin eksamen.

Samtidig betragter finansministeren dette system som startsignalet for øget brugerbetaling. Vil den enkelte forbruger have kvalitet i den offentlige service, er det hensigten, at man skal have tegnebogen frem. Jo, der bliver sikkert nok et friere valg for dem, der har råd til at betale, hr. finansminister. Det hjælper også, hvis man har to biler i familien, for så betyder afstandene mindre, især hvis en hjemmearbejdende mor har tid til at hente og bringe børnene i den skole, som bedst lever op til familiens ønsker og krav.

Tilsyneladende generer det heller ikke regeringen og slet ikke regeringspartiet Venstre, der har det nære samfund som et fast tema i festtalerne, at konsekvensen bliver en udtynding af servicetilbudene i de tyndere befolkede områder. Det vil igen betyde færre valgmuligheder – om overhovedet nogen – for mange i disse områder.

Hensigten med forslagene er ikke at fjerne ventelisterne på de områder, hvor det er hovedproblemet. Ak nej, ambitionsniveauet er, som finansministeren skriver i sin redegørelse, at det kan føre til en udjævning af ventelisterne. Man får altså friere mulighed for at vælge, hvilken venteliste eller hvilken kø man vil stå i. Socialdemokratiets ambitioner er derimod at nedbringe og allerhelst afskaffe ventelisterne, altså at tilbyde borgerne reelle valgmuligheder.

Der er heller ikke lagt op til at højne kvaliteten af de offentlige servicetilbud. Tværtimod er der stor risiko for, at kvaliteten bliver ringere

og ikke bedre for de mange. Gennemføres regeringens forslag, som de ligger, vil det betyde spild af ressourcer, fordi der ikke kan planlægges.

Amtsborgmester Erling Tiedemann fra regeringspartiet Venstre har for nylig besøgt Wales, og i det seneste nummer af bladet Danmarks Amtsråd har han skrevet om det, han kalder Maggies og Majors England og virkningerne af den politik, som den konservative regering har ført. Han skriver bl.a.:

»I sig selv er valgfrihed, brugerindflydelse osv. gode mål, men det gælder for dem, som det gælder for alle mål, at de skal tilstræbes med fornuft og på en måde, hvor negative bivirkninger ikke ender med at blive den væsentligste effekt.«

Senere i artiklen skriver Erling Tiedemann:

»En taksameterfinansiering pr. elev vil eksempelvis gøre det sværere og sværere at oprettholde skoler og uddannelsesinstitutioner i tyndere befolkede egne. Institutioner og uddannelsesmuligheder vil samle sig i de helt store byer, og overurbaniseringen vil fortsætte med det resultat, at vi får yderligere sociale problemer og stigende udgifter som følge heraf. Så kan man nok rose sig af, at man har gennemført den totale brugerstyring gennem valgfrihed på institutionsområdet, men de samlede samfundsudgifter er ikke nødvendigvis blevet mindre. Det er derimod livskvaliteten i de egne af landet, der som resultat er blevet kulturelt og socialt forarmet. Jeg siger ikke, at man skal opgive rigtige stræbemål, jeg siger, at man skal gennemføre dem med fornuft.«

Det synes jeg er kloge ord af en fremtrædende venstremand i en ulvetid for udsatte områder og udsatte grupper, og Erling Tiedemann afrunder da også sin artikel og sine tænksomme iagttagelser med følgende betragtninger:

»Det er en oplevelse at besøge waliserne, som er nogle dejlige mennesker, men det er trist at opleve, hvordan frustrationen breder sig i samfundet, fordi de fleste helt uden hensyn til partifarve udmærket kan se, hvor den konservative politik vil føre hen. På vej hjem kiggede vi igen ud ad kupévinduet, og synet får én til at glæde sig over, at ingen har haft magt til at gennemføre en tilsvarende politik i Danmark.«

Socialdemokratiet vil gøre sit til, at en konservativ finansminister heller ikke får magt til

[Stavad]

at gennemføre den politik i Danmark, som Erling Tiedemann så rammende beskriver virkningerne af for borgerne i Wales og England. Derimod vil jeg godt sige til finansministeren: Hvis disse forslag ikke er et nyt ideologisk felttog med brugerbetaling og privatisering ad bagevejen, hvis hensigten ikke er serviceforringelser for borgerne uden for centerområderne, hvis hensigten ikke er at opdele danskerne i et nyt klassesdelt samfund med færre valgmuligheder og ringere tilbud til de mange – altså hvis regeringen har reelle hensigter – ja, så vil jeg opfordre finansministeren til allerede nu at tage regeringens forslag af bordet.

Til gengæld lover jeg så, at Socialdemokratiet meget gerne vil gå forrest i forhandlinger om at fastlægge og forbedre borgernes rettigheder i forhold til den offentlige service. Vi har følgende målsætninger: at få nedbragt ventetiden og afskaffe ventelisterne for syge børn, ældre osv., at fortsætte udbygningen med direkte brugerindflydelse og brugeransvar, at give borgerne valgmuligheder til offentlige serviceydelser af høj kvalitet uden at fjerne en rationel drift med planlægningsmuligheder, at tilstræbe ligelig behandling af borgerne, hvor der også skal tages hensyn til de tyndere befolkede områder, og at gennemføre ændringerne i et tæt samarbejde med borgernes valgte repræsentanter i kommuner og amter. Socialdemokratiet ser det kort sagt som en vigtig opgave at fortsætte decentraliseringen med flere valgmuligheder til borgerne, og det er regeringens udspil ikke svaret på.

For nogle år siden sagde statsministeren, at ideologi er noget bras. Jeg kan efter at have læst finansministerens redegørelse i det mindste give statsministeren ret i, at konservativ ideologi er noget bras.

(Kort bemærkning).

Køpke Christensen (FP):

Hr. Stavad gjorde opmærksom på, at Socialdemokratiet ønskede at afskaffe ventelisterne, og efter de sidste meldinger vi har hørt, tror jeg da også, at alle partier efterhånden ønsker det. Fremskridtspartiet er også af den opfattelse, at det vil være et gode for samfundet – også rent økonomisk – hvis vi får afskaffet disse ulidelige ventelister.

Men her har regeringspartierne i samarbejde med socialisterne altså den opfattelse, at der

godt nok skal være valgfrihed, men kun til de offentlige ydelser. Man har altså ikke det aspekt med, der hedder de private hospitaler og klinikker, man ser helt bort fra dem. Det vil sige, at der er ingen reel valgfrihed i samfundet, heller ikke med hensyn til at få afskaffet ventelisterne, og her er vi fundamentalt uenige. For Fremskridtspartiet er det ganske ligegyldigt, om mennesker bliver behandlet inden for det offentlige eller det private system, det primære for os er, at patienten kommer i centrum, at patienterne får en minimal ventetid til hospitalsbehandling. Derfor må der være et incitament til de offentlige hospitaler og øvrige institutioner for at få ventelisterne bragt kraftigt ned, og det gør man kun ved at drage de private hospitaler og behandlingssteder ind i billedet.

Og jeg vil godt spørge hr. Stavad, om det er noget, man kan forhandle om, om der måske skulle være et flertal her i Tinget, der siger, at vi må have ventetiden ned på de højst 3 måneder, som Socialdemokratiet og Fremskridtspartiet er enige om, men at det også må gælde for de private institutioner og ikke kun for hospitalerne, men også når det gælder børnepasning osv.

Aggaard (KF):

Det Konservative Folkeparti vil gerne takke finansministeren for redegørelsen om friere valg af offentlig service.

Det er sikkert ikke nogen hemmelighed, at vi i Det Konservative Folkeparti gennem det sidste år har arbejdet intenst med forslag til en reform af den offentlige forvaltning. I sommer vedtog den konservative folketingsgruppe et deloplæg om friere valg af offentlige serviceydelser, og vi er glade for at kunne genkende mange af vore holdninger og synspunkter i den redegørelse, vi i dag har til behandling.

Der er efter vor opfattelse grund til anerkendelse af dette initiativ, som med baggrund i 4.000 tilfældigt udvalgte borgeres besvarelse af spørgsmål om deres erfaringer med og ønsker om frit valg af offentlig service har givet os et værdifuldt arbejdsgrundlag. For det første har vi fået en viden om borgernes mening om serviceniveauet inden for de områder, undersøgelsen har omfattet, og for det andet har vi fået et fingerpeg om, hvordan vi kan gøre det endnu bedre og give den enkelte borger endnu større indflydelse og dermed øget tilfredshed.

[Aagaard]

Der skal heller ikke herske tvivl om, at det netop er det, vi ønsker i Det Konservative Folkeparti. Kvaliteten skal være bedre, og der skal være endnu større muligheder for frie valg af de mange servicetilbud. Det er ikke noget nyt, det er den holdning, som vi bygger vort menneskesyn på, og som har stået sin prøve. Vi tror på, at endnu mere personlig frihed med en fastholdelse af det fælles ansvar for vort samfund, kombineret med frihed under ansvar og vilje til fornyelse, vil være nøgleordene for os frem mod årtusindskiftet.

Når det er sagt, føler jeg imidlertid også, at vi alle har grund til at være tilfredse med det stade, vi befinder os på, hvor mellem 80 og 90 pct. af borgerne er tilfredse med den offentlige service. Men selvfølgelig hæfter vi os ved, at der på alle områder er det største antal tilfredse blandt dem, der selv har valgt deres service.

Som allerede nævnt står vi i dag med et godt udgangspunkt for at gå videre med en øget markedsorientering af den offentlige sektor med det mål, at procentdelen af tilfredse skal stige yderligere og utilfredsheden falde tilsvarende. Derfor er vi også særdeles tilfredse med den række forslag, som regeringen har fremsat med det formål at øge borgernes frie valgmuligheder – foreløbig på meget væsentlige områder som sygehusvæsenet, folkeskolen, gymnasierne, skolefritidsordningerne, børnepasningen og hjemmehjælpsområdet. Disse forslag indebærer, at borgerne får mulighed for at vælge og vælge fra, får de ydelser, de ønsker, og får en bedre og billigere service.

Vi er helt overbevist om, at vi i løbet af ganske kort tid vil finde disse frie valg lige så naturlige, som vi i dag finder det naturligt, at man frit kan vælge det universitet, det seminarium eller den handelshøjskole, man gerne vil studere ved, uanset hvor man har bopæl. I den forbindelse kunne jeg også nævne det frie valg mellem alle landets biblioteker.

Vi er bestemt af den opfattelse, at der, når vi taler frit sygehusvalg, er behov for et klart grundlag, som fastslår patienternes ret. Det skaber klarhed, og det vil i de kommende år sætte fokus på de bedste sygehuse – og ved »de bedste« forstår vi de sygehuse, der kan planlægge og kan udføre opgaverne kvalificeret og hurtigt og dermed har korte ventetider. De bedste sygehuse kan være såvel store som små. Nogle vil blive opprioriteret og tilført flere

midler. Den kritik, som allerede er fremkommet af frit sygehusvalg: at det vil give planlægningsbesvær, må efter vor opfattelse komme i anden række. Vi vælger i Det Konservative Folkeparti at sige, at sygehusene skal være til gavn for patienterne.

På børnepasningsområdet sikres det frie valg glimrende med tre konkrete forslag om valg af daginstitution på tværs af kommunegrænser, ret til oprettelse af private pasningsordninger og ret til et tilskud, hvis man som forældre selv passer sine børn.

Vi er helt opmærksom på, at det vil kræve forståelse hos rigtig mange arbejdsgivere, at mennesker i en kort årrække, mens børnene er små, ønsker at være hjemme, og alligevel kan være gode medarbejdere, når de vender tilbage til arbejdsmarkedet.

Omkring hjemmehjælpen sikres det frie valg ved, at den person, som er visiteret til at modtage hjemmehjælp, får et ydelsesbevis, som med beløb angiver, hvor megen hjemmehjælp man kan modtage. Man bestemmer altså, om man vil købe hjælpen af en offentligt ansat eller en privat, og der er også mulighed for at købe ekstra hjemmehjælpstimer.

En samlet ramme om de offentlige udgifter er selvfølgelig fortsat nødvendig. Vi skal fastholde den stramme udgiftspolitik, selv om de enkelte institutioner gives større frihed i valget af metode, men overordnet er den tanke, at borgerne, såfremt de ønsker det, kan betale sig til bedre kvalitet og flere produkter fra de offentlige institutioner. Man må yde for at kunne nyde ekstra, men omvendt skal overbud og fejlbedømmelser af markedet og behovet hurtigere få økonomiske konsekvenser for vore institutioner.

Vi er i Det Konservative Folkeparti ikke et øjeblik i tvivl om, at borgerne vil påskønne de nye muligheder for at vælge andre løsninger end dem, man er vant til. Vi føler os helt overbeviste om, at alene bevidstheden om, at man har en valgmulighed, også selv om den ikke udnyttes, har stor værdi.

Lige så overbeviste er vi om, at reformen ud fra en total betragtning ikke vil kræve flere økonomiske ressourcer, idet brugerbetaling er et naturligt element og en følge af de friere valgmuligheder, hvor eventuelle merudgifter betales af borgerne selv.

[Aagaard]

Realiteten er jo helt klart den, at vi borgere, når det kommer til stykket, betaler hele gildet, uanset hvor opgaven løses og udføres, om det er i statsligt, amtsligt, kommunalt eller privat regi. Derfor ser vi det som noget helt naturligt og selvfølgelig, at en kommunes borgere har den største mulige indflydelse på, hvordan deres ønsker kan opfyldes, og hvordan deres penge skal bruges. Sådan opfatter vi kommunalt selvstyre.

Peter Brixtofte (V):

Jeg vil indledningsvis takke finansministeren for en spændende redegørelse om friere valg af offentlig service.

Et friere valg af offentlig service er jo en del af den modernisering af den offentlige sektor, som vi er i fuld gang med at gennemføre i disse år. Målsætningen for dette arbejde er at sikre, at vi får en offentlig sektor med et bedre serviceniveau, en højere kvalitet, samtidig med at det bliver muligt at begrænse ressourceforbruget, dvs. at lette skatterne.

Når det gælder det private forbrug, er det jo sådan, at vi har et frit valg. Vi kan vælge de varer, vi har brug for, og om vi ønsker den ene type eller den anden type. Om man handler det ene eller det andet sted, afhænger lidt af, hvem man er, og på baggrund af vores frie valg er der de butikker, der skal være, og der er den produktionssammensætning, som vi har efterspurg. Inden for den offentlige sektor bør man lære af den mekanisme, der fungerer i den private sektor, og sikre sig, at brugerne i større omfang får lejlighed til at bestemme, hvad det offentlige skal producere.

Der er ikke nogen tvivl om, at det i praksis kun kan være et *friere* valg og ikke et frit valg. Det vil jeg komme lidt nærmere ind på senere.

Jeg vil godt hæfte mig ved en af de fordele, der kan være ved, at der bliver et friere valg, og det er, at det bliver en spore for de offentligt ansatte til at skabe de bedst mulige rammer i skolerne, i daginstitutionerne, hospitalerne og inden for andre offentlige institutioner. Vi har alle sammen godt af at være på valg en gang imellem; det ved vi jo selv som politikere. Vælgerne kan jo også vælge, om de ønsker den ene eller den anden, og det skulle gerne anspore os til at være bedre politikere, end vi ellers ville være.

På samme måde må det være sådan, at en skole, der kan være sikker på at få det elevtal, der er nødvendigt for det antal stillinger, man ønsker sig, måske bliver ramt af lidt sløvhed eller mangel på interesse for undervisningen, mangel på interesse for at gøre det så godt som muligt. Det er en spore, at man ved, at hvis man ikke gør det godt nok, ja, så kan man risikere, at elevtilgangen bliver mindre og mindre, og at skolen en dag bliver lukket.

Der er mange praktiske eksempler fra det ganske land, som viser, at de steder, hvor der – som det sker i disse år – viser sig at være overkapacitet af skoler, og hvor man kan forudse, at en skole i løbet af et stykke tid skal lukkes, er det således, at det ansporer de enkelte skoler til at gøre det så godt som overhovedet muligt. Man er virkelig interesseret i at forbedre sig, indføre bedre undervisning og reklamere for sin skole. Man er interesseret i at fortælle noget om, at det er en god skole, man har. Og det er ganske fornuftigt.

På samme måde bør man i daginstitutioner og på hospitaler være interesseret i at gøre det så godt som muligt, fordi man ikke, hvis man ikke kan tiltrække borgerne, kan få tildelt de ressourcer, som betinger driften, og så ender det en dag med, at man enten må indskrænke antallet af stillinger eller i sidste ende bliver nødt til helt at lukke.

Jeg vil godt sige, at fremfor et friere valg mellem offentlige institutioner vil vi i Venstre lægge meget vægt på, at man giver den enkelte en valgmulighed i forhold til, om man overhovedet vil bruge de offentlige institutioner. Når det gælder børnefamilier, kunne det være en rigtig tanke at indføre et tilskud til den enkelte familie, til barnet, hvorefter familien selv kan vurdere, om den vil bruge pengene til selv at passe barnet eller den vil gøre brug af et offentligt tilbud. Vi vil i Venstre gå et skridt videre og give den enkelte valgfrihed til at vælge mellem at passe børnene selv eller bruge de offentlige tilbud. Vi vil altså ikke nøjes med, at man kan vælge mellem forskellige offentlige tilbud, men man skal simpelt hen have økonomisk mulighed for selv at løse opgaven. Det synes jeg er et væsentligt punkt.

Jeg mener, at vi i disse år må spørge os selv, hvad det egentlig er for et samfund, vi har frembragt. Er det rigtigt, at vi skal have et samfund, hvor så mange familier ræser af sted tid-

[Peter Brixtofte]

ligt om morgenen og kommer sent hjem uden at have noget at gøre med deres børn? Er det ikke et samfund, der i høj grad mangler livskvalitet, og havde vi ikke i disse år mulighed for at give den enkelte familie en større grad af valgfrihed, så man kunne tilrettelægge tilværelsen sådan, at man i visse perioder af sin tilværelse havde mere tid til at være sammen med sine børn – og måske i andre perioder med sin ægtefælle, sine forældre, eller hvem det nu kunne være – hvis man fik økonomisk mulighed for at bruge denne valgfrihed?

Én ting er, at der kan være valgfrihed i forhold til, om man kan få pengene selv eller vælge et offentligt daginstitutionstilbud. I dag betales i hvert fald i de fleste kommuner 70 pct. eller mere af det offentlige; det vil sige, at de, der vælger det, får et meget, meget stort offentligt tilskud til børnepasning, mens de, der selv passer deres børn, ikke får en krone, og det er en uretfærdighed. Hvis man skulle have egentlig valgfrihed, skulle man give de enkelte forældre det samme beløb, så de enten kunne købe ydelsen hos det offentlige eller kunne klare sig selv. Det må være endemålet for at opnå valgfrihed for borgerne.

Det er én ting, men en anden ting er, om man – hvis man ikke kan klare det selv – skal have adgang til at oprette private institutioner, private skoler og private hospitaler som konkurrence til de offentlige tilbud. Det er en meget væsentlig del af valgfriheden, at de tilskud, der gives, også kan gives til private løsninger. Jeg er slet ikke i tvivl om, at det er en god ting, at der i enhver kommune er en privat skole, for det er med til at vi får kommunale skoler af en langt højere kvalitet. Det er sundt og godt med konkurrence; det er noget, som giver en bedre kvalitet af de offentlige ydelser, det giver et højere serviceniveau.

Når det er sagt, vil jeg sige, at vi også har brug for offentlige tilbud. Vi har brug for, at den offentlige sektor kommer med tilbud af en høj kvalitet på alle disse områder. Vi ønsker os ikke, at det offentlige er væk, når valgfriheden er gennemført; vi ønsker blot alternativer til de offentlige tilbud og konkurrence mellem de offentlige tilbud indbyrdes.

I den forbindelse vil jeg gerne citere tidligere folketingsmedlem Aksel Larsen, der til sine egne engang sagde: Man skal ikke løfte fanen så højt, at benene ikke kan nå jorden. Det sam-

me gælder selvfølgelig os liberale, når vi skal liberalisere den offentlige sektor; vi skal heller ikke løfte fanen så højt, at benene ikke kan nå jorden. Der er naturligvis en række praktiske omstændigheder, som begrænser det princip, at man skal have et frit valg. Det er der også i vidt omfang taget højde for, bl.a. i bemærkningerne i den glimrende redegørelse om, at den modtagende institution skal kunne sige nej. Det er ikke sådan, at man bare selv kan vælge en skole, og at skolen så skal modtage en ekstra elev, selv om skolen er overbelagt i forvejen. Den modtagende institution – skole, daginstitution el.lign. – skal have lov til at sige nej, således at der er en valgfrihed for begge parter.

Også efter de gældende regler, hvor der kan være skolefrihed i en enkelt kommune, er det oplagt, at hvis alle eleverne lige pludselig vælger en bestemt skole, fordi de har hørt, at det er den bedste, så er der jo en fysisk overgrænse for, hvor mange der kan være på den skole, og så kan man ikke lukke de andre skoler. Derfor har man nok valgfrihed, men det må være valgfrihed inden for visse fysiske grænser. Det kan ikke rigtig være anderledes i praksis. Man kan ikke udvide den ene skole det ene år og lukke de andre og så to år efter åbne en igen osv. Derfor må vi erkende, at i virkelighedens verden kan vi have et friere valg, men ikke et helt frit valg.

Vi må også erkende, at der er større risiko for at få en fysisk overkapacitet, jo mere frihed der er til at vælge. Når vi når frem til de rigtige løsninger, må vi sikre os, at det ikke fører til overkapacitet, for det vil føre til større offentlige udgifter.

Jeg anser det for en menneskeret, at der er pladsgaranti til daginstitution i hver eneste kommune, sådan at der er et tilbud til alle; det er ganske væsentligt. Man skal have det nødvendige antal pladser, sådan er det. Men det er oplagt, at der er en fysisk overgrænse for, hvor mange der kan være i en institution, og hvis alle ønsker én bestemt institution, må man måske tage den næstbedste eller den tredjebedste af de pladser, man ønsker sig. Det skulle selvfølgelig nødvendigvis være sådan, at det frie valg ledte til overfyldte institutioner og halvtomme institutioner. Det er her, vi har et dilemma i de kommunalbestyrelser, der skal føre disse principper ud i livet.

[Peter Brixtofte]

Endelig vil jeg da give hr. Stavad ret i, at der jo også kan være problemer omkring svage grupper, og her tænker jeg f.eks. på indvandre-re. Hvis der var et totalt frit valg, kunne man godt risikere, at man fik 3-4 danske skoler og én indvandrer-skole i en kommune. Der er naturligvis også her et hensyn at tage til andre overordnede mål såsom integration.

Med disse bemærkninger vil jeg glæde mig til det udvalgsarbejde, der er sat i gang i samarbejde med Kommunernes Landsforening. Jeg håber, at man når frem til, at disse principper gennemføres, men på en sådan måde at begge ben når jorden.

(Kort bemærkning).

Kim Behnke (FP):

Jeg kan forstå på den ellers så liberale ordfører for Venstre, hr. Peter Brixtofte, at liberalismen er lagt til side – nu skal vi have det styrede og det kontrollerede og det regulerede marked – når hr. Peter Brixtofte taler om, at man jo ikke kan have, at folk sådan helt frit kan vælge skole, for det ene år er der så en skole, der skal udvide, og det næste år er der en anden skole, der skal udvide eller lukke osv.

Har hr. Peter Brixtofte overvejet, hvordan det kan være, at det mirakel sker hver eneste dag i handels-, kontor- og andre virksomheder, at kunderne stille og roligt selv finder ud af at gå de steder hen, hvor det bedste udbud er, hvor den bedste vare er, og hvor den bedste service er, uden at Brugsen det ene år skal udvide helt vildt og det næste år lukke butikker helt vildt, og uden at Føtex det ene år udvider helt vildt og det næste år lukker helt vildt? Det frie marked klarer det selv.

I det omfang disse skoler, som hr. Peter Brixtofte er bange for vil være meget eftertragtede, ikke har kapacitet nok, så sker der jo nøjagtig det samme, som når en kunde henvender sig i Brugsen og der ikke er flere varer på hyl-derne: man går i Føtex i stedet for. Anderledes er det ikke med det frie marked.

Jeg er skuffet over, at hr. Peter Brixtofte ikke er mere opmærksom på det, end at han fra Folketingets talerstol kan sige, at vi derfor er nødt til at lægge begrænsninger på borgernes frihed. Det er jo lige præcis det, der er problemet. Det er lige præcis det, socialismen er gået ud på de sidste mange år: at man har lagt begrænsninger på borgernes frihed. Det er derfor, vi har fået det overregulerede samfund.

(Kort bemærkning).

Køpke Christensen (FP):

Jeg lyttede med opmærksomhed til Venstres ordfører, og netop det såkaldte liberalistiske grundsyn, der skulle komme fra Venstre, må jeg nok erkende at jeg savnede lidt.

Hr. Peter Brixtofte gjorde opmærksom på, at det var godt med det frie valg, og at pengene skulle – det lå faktisk i undertonen – følge eleven. Det gjaldt også børn i daginstitution, som man også havde en valgmulighed for, nemlig de private daginstitutioner. Det er et godt og sundt princip, som Fremskridtspartiet har stået for i mange år.

Derfor vil jeg gerne spørge hr. Peter Brixtofte, hvorfor det ikke skal gælde for sundhedssektoren. Hvorfor indskrænker man det til kun at gælde for valg af dagpleje osv., men når det drejer sig om de syge mennesker her i samfundet, ser man bort fra de private hospitaler og klinikker? Det er jo det, man gør. Det er efter Fremskridtspartiets opfattelse stik imod liberalismen.

(Kort bemærkning).

Peter Brixtofte (V):

I modsætning til de to foregående talere er jeg også meget optaget af skattetrykket. Der skal være en økonomisk ansvarlighed i de disponerende offentlige organer, såsom kommunalbestyrelser, og hvis man dér skal få tingene til at hænge sammen og ikke kaste millioner af kroner ud i spildte investeringer, så er man altså nødt til at sikre sig, at de investeringer, man foretager, bliver brugt.

Hvis en kommune investerer i en ny skole, fordi der er det nødvendige elevtal, har man selvfølgelig en stærk interesse i at beholde det antal elever til skolen og ikke 3 år efter opdage, at der ikke er nogen elever til skolen, fordi de har valgt at tage til en anden kommune.

Derfor siger jeg, at der skal være en frihed til at vælge, men der skal selvfølgelig også gives de disponerende offentlige myndigheder adgang til at sikre, at skatterne bliver så lave som overhovedet muligt.

(Kort bemærkning).

Kim Behnke (FP):

Tak for det opklarende svar fra hr. Peter Brixtofte. Hr. Peter Brixtofte dokumenterer

[Kim Behnke]

dermed, at regeringen med det, man nu på nogle områder kalder et ydelsesbevis, ikke ønsker at give den totale frihed, for det er stadig væk kommunerne, der skal bygge institutionerne, og det er stadig væk kommunerne, der skal drive institutionerne.

Det, der er problemet med Venstre og med regeringen på dette punkt, er, at man ikke vil lade ydelsesbeviset omfatte de samlede omkostninger ved den pågældende ydelse – det kan f.eks. være ved skolen, ved hjemmehjælpen eller ved de andre ydelser, som vi har diskuteret her.

Hvis der i ydelsesbeviset var den samlede omkostning også til drift af bygninger osv., så var der ingen problemer. Så ville det slet ikke være kommunalbestyrelser, hverken i Farum, Århus eller andre steder, der skulle sidde og vurdere, om de af prestigemæssige grunde skulle bygge nyt. Så bliver det den fuldstændig frie konkurrence mellem de enkelte uddannelsesinstitutioner, børneoplysningsinstitutioner osv., som kommer til at afgøre, om man overlever eller må reduceres. Men det kræver, man er parat til at lade den samlede omkostning ved den pågældende institution være indregnet i ydelsesbeviset og ikke kun toppen af kransekagen.

(Kort bemærkning).

Køpke Christensen (FP):

Jeg var også indledningsvis inde på det aspekt, som jeg for et øjeblik siden spurgte Venstres ordfører om: om man i relation til det frie valg fuldkommen havde overset, at der også i dette land findes privathospitaler og -klinikker. Jeg vil gerne spørge endnu engang, for jeg er meget, meget ked af, at jeg ikke kan få et svar. At jeg ikke kunne få et svar fra Socialdemokratiet kan så være, hvad det er, men nu forstår jeg, at heller ikke Venstre ser så meget på syge menneskers forhold i dette land.

Det er sådan set ikke noget nyt, for med hensyn til forslaget om maksimumventelister på 3 måneder var det jo noget, der først kom frem, da Fremskridtspartiet, SF og Socialdemokratiet havde dannet et flertal, som sagde: Nu må vi have de ventelister nedbragt. Først da kom man op på dupperne fra regeringens side og udtalte, at nu måtte ventelisterne nedbringes, fordi man havde erkendt, at der var et flertal.

Men Venstres ordfører vil ikke på nogen måde debattere sundhedssektoren og det frie valg inden for sygehusene; det er meget, meget kedeligt for de mennesker, det går ud over.

Jes Lunde (SF):

SF er klart tilhængere af at styrke borgernes retsstilling over for det offentlige, og så skulle man jo tro, at vi jubede, når finansministeren kommer med en redegørelse om friere valg af offentlig service; men redegørelsen er desværre en tynd kop te, når det drejer sig om at løse de reelle problemer. Den er i stedet for et ideologisk kampskrift i discountudgave.

Hovedbudskabet er, akkurat som i moderniseringsredegørelsen fra maj 1992, at borgerne skal have et friere valg som modtagere af offentlige ydelser. Forældre skal frit kunne vælge mellem børneoplysning i offentlige, private og netværksplacerede børneoplysningsordninger, og der skal være frit skolevalg, også på tværs af kommunegrænserne, frit sygehusvalg osv. Det lyder jo alt sammen fint, men hovedproblemet er ikke bare, at regeringen skyder gråspurve med kanoner, men at den i vidt omfang rammer helt ved siden af de reelle problemer i samfundet.

I SF lægger vi som nævnt meget vægt på at styrke borgernes retsstilling over for det offentlige. Vi har længe kæmpet imod umyndiggørelse, skrankepaveri og firkantede løsninger, og vi er varmt tilhængere af lokal fleksibilitet, decentralisering af opgaveløsningen og mindre stat, mere samfund. Derfor må det også siges i denne debat, at regeringens politik over for den offentlige sektor generelt har virket stik modsat de hensigtserklæringer, man nu kommer med. Besparelserne i den offentlige sektor, især over for kommunerne, har netop resulteret i, at man behandler mennesker som numre i en række og ikke kvalificeret, professionelt og individuelt.

Tag f.eks. socialforvaltningerne, hvor mængden af klienter for den enkelte sagsbehandler simpelt hen er så kolossal, at der ikke bliver plads til en ordentlig indsats over for det enkelte menneske; tværtimod føler ofte både klient og sagsbehandler, at mødet har været frustrerende og utilfredsstillende. Hvad har regeringen tænkt sig at gøre ved den slags problemer ifølge den redegørelse, der er til debat i dag? Desværre ingenting.

[Jes Lunde]

Tilsvarende ved vi godt alle sammen, at ledige mange steder bliver behandlet på samleband, når de skal have uddannelsestilbud – truckkursus til den første, edb-kursus til den næste og noget helt tredje til den tredje, der kommer – uden at man tager hensyn til de lediges forudsætninger eller planer for livet. Mange steder stanges UTB ud som tilfældige hyldevarer. Det er spild af offentlige ressourcer og en helt urimelig måde at behandle mennesker på, men mængden af mennesker, der skal ekspederes af den offentlige sektor, er også her kolossal i forhold til den mængde ressourcer, regeringen har villet afsætte til opgaven.

Hvis regeringen virkelig ville bekæmpe borgernes umyndiggørelse, burde den starte dér, hvor umyndiggørelsen er størst, og det er helt klart over for landets svageste grupper. Der bør sættes ind med et ændret menneskesyn eller en ændret holdning til kunderne for nu at bruge et sprog, regeringen forstår.

Regeringen lægger op til et friere valg i børnepasningen, og det skulle så lyde, som om regeringen med det har løsningen på de reelle problemer; men lad os lige spørge os selv, hvad det egentlig er for problemer småbørnsforældrene står med. Jeg har som forælder oplevet, at jeg i princippet havde et meget frit valg af pasningsløsning, men at det afgørende problem var, at der ikke var plads til børnene. Begge mine børn har i hvert fald stået på venteliste til børnehave i både halve og hele år. Hvis man spørger kunderne på børnepasningsområdet, er jeg heller ikke i tvivl om, at de vil fremhæve pladsmangelen som det største problem. Derfor er det skudt helt ved siden af, når regeringen nægter at løse de egentlige problemer og i stedet for serverer vindsteg og luftfrikadeller. Hvor stor er værdien af at have et endnu friere valg mellem tilbud, hvor der på forhånd meldes alt udsolgt?

Regeringens konkrete udspil på andre områder fortjener også nogle ord med på vejen, f.eks. forslaget om, at den offentlige støtte skal kunne følge med til en hvilken som helst form for børnepasning. I SF vil vi ikke lægge skrappe rammer for, hvordan folk får deres børn passet, men hvis der er skattekroner involveret, må vi kunne stille nogle kvalitetskrav. Det indgår jo også i regeringens syn på f.eks. folkeskoleområdet, at uanset et frit valg skal bestemte krav være opfyldt.

Vi har det på samme måde på børnepasningsområdet: også her må der være nogle basale krav om, at en offentligt støttet børnepasning foregår på en forsvarlig måde. Vi må sikre et vist niveau for antallet af voksne i forhold til børnetallet og et vist niveau for tilsyn og for pædagogisk uddannelse af personalet. Hvis de forhold er i orden, vil SF gerne være med til at indføre større frihed på området.

Det må for os gerne betyde, at private får lov til at tage initiativ til at oprette børnehaver med de samme normeringer som kommunens børnehaver og med den samme kommunale støtte. Det synes vi ville være helt udmærket, hvis det kan bidrage til at nedbringe nogle ventelister. Hvis det, regeringen vil, derimod er at lægge en bombe under kvalitetsniveauet i børnepasningen, så melder SF fra. Børnenes liv er ikke for højt prioriteret i dagens Danmark, tværtimod. Der er intet fornuftigt fremtidsperspektiv i at øge udbudet af underlødige pasningsformer.

Der er derimod et perspektiv i at sikre et tilstrækkeligt antal kvalitetsbetonede pladser og i at give forældrene mere frihed til at være sammen med deres børn. Det kan man gøre ved at give småbørnsforældre ret til nedsat arbejdstid med lønkomensation eller ved at indføre en sabbatordning, så de kan holde en pause fra arbejdslivet, hvor de bytter plads og indtjening med en arbejdslos for en periode på et helt eller et halvt år. Det blev der på forslag fra SF taget hul på med forårets aktiveringsforlig, men vi kan allerede nu se, at der er behov for at gøre ordningerne bedre end det, vi dengang kunne finde et flertal for. Interessen for orloven har været meget stor, men alt for få har kunnet benytte den på grund af de begrænsninger, som især regeringen fik sat på ordningerne.

Regeringens forslag om friere skolevalg har også mange facetter i sig. Det er oplagt, at kommunerne bør være fleksible, f.eks. hvis et barns nærmeste skole ligger på den anden side af kommunegrænsen. Jeg har som amtsrådsmedlem været med til at afgøre mange enkelt-sager om den slags tilfælde, og det lykkes i reglen at finde et flertal – i øvrigt sammen med de borgerlige partier – for at lade hensynet til barnet være det afgørende. Imidlertid er det da muligt, at det rigtigste ville være at skabe et retskrav på dette område; det vil vi godt overveje.

[Jes Lunde]

Derimod har vi betænkeligheder ved at åbne så generelt, som regeringen lægger op til, fordi det kan give betydelig større offentlige udgifter og forstærke den regionale skævhed. Det sidste gælder ikke mindst på gymnasiområdet, hvor regeringens forslag vil medføre stribevis af gymnasielukninger i de tyndere befolkede egne.

Borgmestrene i Århus, Odense, Aalborg, Esbjerg og Randers har sendt en henvendelse til os, hvori de påpeger en anden yderst relevant problemstilling: Hvis alle de ressourcer stærke fravælger f.eks. en lokal skole, sidder så ikke alle de ressourcervagere – dem, der ikke har tid, råd og kræfter til at fragte deres børn til en skole i den anden ende af kommunen – tilbage med det dårlige tilbud? Det er der grund til at gennemtænke, inden man forhaster sig med ændringer på et følsomt område. Tilsvarende må vi ikke åbne for en social selektion i den måde, skoleflytninger skal afgøres på.

Regeringens idé om friere sygehusvalg er SF principielt positiv over for, og amterne har jo også selv haft vilje til at gøre noget ved det, men de konkrete regler, der laves, må også på dette område opvejes imod risikoen for øgede offentlige udgifter uden bedre service. En blandt flere grunde til, at det danske sygehusvæsen er så relativt billigt og velfungerende, som det faktisk er i international sammenligning, er jo, at vi har en meget høj udnyttelse af ressourcerne. En scanner kan her blive brugt i mange timer om dagen, mens man f.eks. i det amerikanske system med fri konkurrence har masser af dyre, uudnyttede timer.

Endelig foreslår regeringen, at ældre skal have et frit valg af hjemmehjælp, så de ikke er bundet til den offentlige løsning, men kan ty til et privat bureau med samme tilskud. Det kan da godt være, at de ældre på den måde skal kunne skifte deres hjemmehjælper ud, hvis de er kommet på kant med den kommunale hjælp, men det forudsætter, at kvalitetsniveauet sikres, f.eks. at der bliver de samme uddannelseskrav til hjemmehjælperne i privat og offentligt regi, og at der bliver tale om et valg. Vi vil ikke acceptere, at en privatisering fører til, at kommunernes tilbud forringes yderligere.

Men endnu en gang synes jeg, det er på sin plads at sige, at regeringen skyder forbi det egentlige problem. Problemet er jo, at de ældre får for lidt hjemmehjælp. Det er faktisk det, de

klager over, og ikke over, at deres hjemmehjælp er offentligt ansat. Hertil kommer så den forkætrede betaling for hjemmehjælp, hvor regeringen insisterer på at få så stort et provenu, at betalingen kan være ganske heftig for dem, der rammes. Og det er en gordisk knude, der er lidt svær at løse, fordi vi på den anden side holder fast på, at de dårligst stillede pensionister helt skal friholdes for betalingen.

Samlet set er hovedproblemet i redegørelsen altså, at regeringen skyder ved siden af. SF vil gerne være med til at modernisere den offentlige sektor, vi er enige i, at der er behov for at gøre den offentlige hjælp til borgerne mere individuel og kvalificeret, og det er ikke nogen tilfældighed, at det er SF, der har fremsat det mest vidtgående forslag til at sikre ældre ret til at bo i den kommune, de vil, uanset om de står foran et plejehjemsophold.

SF deltager meget gerne i jagten på områder, hvor borgerne umyndiggøres, men hvis det skal blive en succes, forudsætter det, at Folketingets flertal er villig til at se på de reelle problemer, borgerne har, i stedet for bare at acceptere regeringens mange plusord. Regeringens politik indeholder alt for mange tomme kalorier. Det er måske godt nok, hvis man vil puste sig op, men det er ikke til gavn for dem, der egentlig har hjælp behov.

Jeg synes, at hovedproblemet med regeringens politik er, at de reelle problemer, som folk står med: mangelen på arbejde, mangelen på pladser i daginstitutioner osv., har regeringen ikke et bud på; det vil den ikke gøre noget ved. I stedet kommer den med en redegørelse som denne her, der beskæftiger sig med, hvad jeg i denne sammenhæng ville kalde småproblemer, og regeringen skyder altså grundlæggende ved siden af. Derfor synes jeg, det vil være udmærket, hvis vi snart kunne få et regerings-skifte. Men det kan jo også være, vi kan det i lyset af de begivenheder, der finder sted rundt omkring i huset i dag. Det er en helt anden sag.

Kim Behnke (FP):

Først og fremmest synes jeg, der er grund til for en gangs skyld at takke finansministeren for en god redegørelse. Det er ikke ofte, vi i Fremskridtspartiet har anledning til ligefrem at takke finansministeren for de redegørelser, han kommer med.

[Kim Behnke]

Men selve det at få taget hul på at give borgerne et friere valg med hensyn til de forskellige servicetilbud, man ønsker at benytte sig af, er så grundlæggende et ønske fra vores side. Det er et ønske, vi har haft det i alle de år, partiet har eksisteret, og for os gælder det om at få mest muligt gennemført hurtigst muligt. Så meget om det overordnede.

Så er der spørgsmålet om den måde, man har valgt at tilrettelægge det på. Som jeg allerede antydede under en kort bemærkning til Venstres ordfører hr. Peter Brixtofte, er den måde, man beregner værdien af disse ydelsesbeviser på, for os at se for snæver. Man bør lade langt flere af de omkostninger, de pågældende institutioner har, være omfattet af ydelsesbeviset. Dermed slipper man også for de betæneligheder, hr. Peter Brixtofte havde i forhold til at lade det frie marked få lov til at herske fuldt ud. Det skal nemlig være sådan, at det ydelsesbevis, man har, også omfatter omkostninger til bygninger, til fast personale osv. Dermed får man den ægte prisdannelse, og dermed får man det ægte frie valg.

Med hensyn til den måde, de pågældende institutioner måtte blive drevet på, kvitterer jeg selvfølgelig for, at man flere steder har noteret sig muligheden af, at nogle sådanne institutioner i yderste konsekvens, som man siger, kan risikere at måtte lukke. Lige så vel som en købmand, en grønthandler eller en automekaniker i yderste konsekvens må lukke, hvis ikke de er i stand til at levere et produkt, der er af tilstrækkelig høj kvalitet og til den rigtige pris, må det selvfølgelig også være sådan, at hvad enten det er halv- eller heloffentlige eller private institutioner, der udbyder de ting, vi taler om i dag, må de lukke, i det øjeblik de ikke har et tilstrækkeligt kundegrundlag.

Der er opremset en række områder, på hvilke man foreslår, at der skal være et friere valg. Vi er sådan set enige i den opremsning bortset fra to punkter, som vi mener kræver yderligere bemærkninger. For det første er der spørgsmålet om friere valg af hjemmehjælp. Det er et forslag, der skal til debat allerede senere i dag, og derfor vil jeg vente med at gå i detaljer; men lad mig bare overordnet sige, at i lyset af det kaos, der i øjeblikket hersker på hjemmehjælpsområdet, synes vi ærligt talt, at der er behov for at få tingene bragt i orden, før man taler om at give folk et friere valg.

Noget helt andet er så prisdannelsen, for det, der er blevet indført – mod vores stemmer i øvrigt – vedrørende betaling for hjemmehjælp i et vist omfang, har jo afsløret, hvilket ressourceforbrug der rent faktisk har været ude i kommunerne til disse hjemmehjælpsordninger. Derfor mener vi, at man, inden man begynder at lave egentlige billetordninger eller ydelsesbevisordninger, som det kaldes, på hjemmehjælpsområdet, ude omkring i kommunerne helt præcist må have afklaret, hvad det koster at få en god og seriøs hjemmehjælpservice, ellers er der nemlig ikke tale om en egentlig konkurrencesituation. Faktisk vil det i den situation være sådan, at kommunerne vil stå ringere end de private, for de private, der udbyder hjemmehjælp, har en helt klar listepriis, de udbyder efter, og de har en helt klar kvalitetsnorm, de udbyder hjælpen efter. Kommunerne halter langt, langt bagefter, har det vist sig, når det drejer sig om betaling for hjemmehjælp.

Så er der spørgsmålet om sygehusene. Der mener vi, som hr. Købke Christensen tidligere har sagt, slet, slet ikke, at forslaget går vidt nok, og det gælder ikke alene sygehusene, men hele sundhedssektoren. Kendsgerningen er jo, at hver gang den danske befolkning gør ophævelser over, at de har verdens højeste skatniveau, er en af de ting, man fra tilhængerne af skattniveauet slår folk i hovedet med: Jamen I kan jo blive gratis behandlet på sygehusene.

Det er uægtelig en sandhed med modifikationer. Om man kan blive behandlet på et sygehus og få gratis behandling afhænger jo af, om man får en af de sygdomme, som sygehuse har plads til at behandle én for. Er man så uheldig at få en sygdom eller en anden lidelse på et af de områder, hvor der er ventelister, kan man ikke blive behandlet. Oven i købet er det sådan, at hvis man så vælger – det kan være på grund af smerter, det kan være på grund af ens arbejdssituation – at sige: Jeg kan ikke vente på, at ventelisten bliver nedbragt, jeg vælger i stedet et privat sygehus eller en privat klinik, ja, så må man selv betale den fulde regning for at blive helbredt for den pågældende sygdom. Man skal stadig væk betale skat til det offentlige sygehusvæsen, som svigtede i den givne situation, og har selv en udgift, man skal afholde, efter at man har betalt skat af sin indkomst.

[Kim Behnke]

Viser det sig, at det heller ikke kan lade sig gøre at blive behandlet på en dansk klinik eller et dansk privatsygehus og man er nødt til at tage til udlandet og det oven i købet er sådan, at ens arbejdsgiver siger: Det er så vigtigt, at du bliver helbredt, så jeg vil gerne betale for at få dig behandlet på et sygehus i Tyskland, i England eller i USA – ja, hvad er så den måde, det offentlige system reagerer på? Så skal folk minsandten betale skat af værdien af sygehusbehandlingen i udlandet. Den pågældende person har så altså først betalt sin skat med et løfte om, at det offentlige sygehusvæsen var til rådighed. Det var det offentlige sygehusvæsen altså ikke. Derefter har man fået en privat sponsor, i dette tilfælde ens arbejdsgiver, til at betale for behandlingen i udlandet, og takken for, at man har sparet det danske sundhedsvæsen for omkostningen ved behandlingen, er, at man skal betale skat af værdien af behandlingen i udlandet.

Det viser, hvor grotesk vores danske system er indrettet, og det viser, hvordan det danske system udelukkende fokuserer på de offentlige ydelser og den offentlige tjeneste.

Så vores krav til, at der skal være et frit – og ægte frit – valg, er, at disse ydelsesbeviser har gyldighed, har valør, når man henvender sig til private udbydere. Eller sagt på en anden måde: Hvis jeg har mit ydelsesbevis, og hvis jeg har en brækket arm eller et brækket ben, skal jeg have lov til i Århus selv at vælge, om jeg vil på Århus Amtssygehus, på Århus Kommunehospital, på Skejby Sygehus eller ud på Mermaid Clinic i Ebeltoft og dér aflevere ydelsesbeviset og måske så betale ekstra; det kan jeg ikke afgøre nu. Men i det øjeblik, man har det absolut frie valg til også at gå til private udbydere, synes vi det er glimrende.

Bliver vi lidt ved sundhedsområdet, vil jeg sige, at jeg finder det beskæmmende, at dem, man ønsker at forhandle dette med, er, som man skriver fra regeringens side, kommunerne og amtskommunerne. Jeg beder om, at man er opmærksom på, at den, der sidder og forhandler på vegne af amtskommunerne, den, der sidder som formand for amtskommunernes forhandlingsudvalg på sundhedsområdet, nemlig amtsborgmester Ib Frederiksen, hver eneste gang, han udtaler sig om disse ting, erklærer, at han ser det som sit politiske mål her i livet at få lukket Mermaid Clinic i Ebeltoft, for han vil

ikke acceptere private udbydere af sundheds-tjenester. Det er altså den person, man vælger at forhandle med, vælger at overlade det til at få disse ting udført i praksis. Det har vi ikke tillid til.

Så viser det sig også, at der stadig væk er et gab i forskellen mellem det, vi mener, og det, regeringen mener. Man skriver, at der på visse kommunale områder i dag er frit valg, og der bliver så nævnt folkeoplysning og biblioteker. Jo tak, det er et frit valg med hensyn til, hvilket bibliotek man vil gå på, men der er jo ikke et frit valg med hensyn til at lade være med at gå på biblioteket. Konsekvensen af at lade være med at gå på biblioteket er jo ikke, at man opnår nogen skattelempelse, næh, det er, at man så bare betaler for de andre. Det samme gælder i de andre tilfælde, hvor man foreslår forskellige former for egenbetaling og gebyrer osv. Vores ultimative krav er, at hvis man indfører en større grad af egenbetaling, en større grad af gebyrer og brugerbetaling, skal der samtidig ske skattelettelser, for ellers kommer man til at betale for de pågældende ting to gange.

Alt i alt må vi sige, at vi ønsker, at de private udbydere får en stærkere placering, og at der ikke bare bliver et frit valg mellem offentlige serviceudbydere, men at de private også får en fuldstændig ligestilling. Det er kun, når det drejer sig om hjemmehjælpen, at man decideret nævner de private. Vi mener også, at de private skal have fuld gyldighed inden for gymnasium, folkeskole, skolefritidsordninger og som sagt sundhedsvæsenet. Derved opnår vi den optimale situation.

Hvis man lader dette ydelsesbevis omfatte de samlede omkostninger, er der heller ingen problemer med, at man i kommunalbestyrelserne fortsat vil opretholde halvtomme skoler eller amtskommunerne vil opretholde halvtomme sygehuse, for så vil det være de frie markedskræfter, der afgør, hvem der skal overleve. Sådan bør det være, for det giver institutionerne den gulerod, at man tilrettelægger sine aktiviteter ud fra ønsket om at få flest mulige kunder, og det er det, det handler om.

Bente Juncker (CD):

Da CD's ordfører ikke kan være til stede i dag, skal jeg sige, at det, vi er bekymret over i denne redegørelse, er, hvordan amterne og

[Bente Juncker]

kommunerne skal kunne foretage en planlægning; det kan vi simpelt hen ikke overskue. På det grundlag skal jeg sige, at vi vil debattere og tage stilling til de enkelte forslag, når de kommer her i salen.

Ole Vig Jensen (RV):

Jeg vil også gerne takke ministeren for hans udspil i form af denne redegørelse om friere valg af offentlig service. Vi er i Det Radikale Venstre tilhængere af størst mulig frihed for den enkelte borger, men det betyder ikke frihed til hvad som helst, og det synes jeg er afgørende at få sagt i denne sammenhæng. Det vil også fremgå, når vi mere detaljeret behandler de enkelte lovforslag, som er en følge af redegørelsen her.

Men der er ingen tvivl om, at vi kan komme videre i retning af at give borgerne større frihed, flere muligheder for også selv at vælge service. Vi kender det jo fra en lang række områder. Det Radikale Venstre har altid været meget varm fortalende for det princip, vi har haft på vort skoleområde, hvor borgerne har haft mulighed for at vælge deres egen skole, ganske vist i en udformning med egenbetaling. Men det har været et princip, som har været af utrolig stor betydning såvel for den offentlige skole som for borgernes muligheder for at vælge. Og jeg mener, eksemplet er et bevis på, at selvfølgelig kan den model bruges på andre måder og i andre udgaver.

Man skal selvfølgelig også huske på – det er der nogle, der indimellem glemmer – at borgerne ikke er til for systemets skyld, men at det forholder sig omvendt. Vi har i årenes løb i den bedste mening opbygget mange systemer, også for at kunne løse opgaver i fællesskab, men det er også en kendt sag, at mange af systemerne undervejs er stivnet og føles indsnævrende for den enkelte borger, det enkelte menneske.

Jeg synes, der er en interessant ting, som vi må have vendt ved denne lejlighed, og som slår igennem i i hvert fald et par af de lovforslag, som vi kan forvente at få til behandling senere. Det er spørgsmålet, om man, hvis man ikke umiddelbart bruger en offentlig virksomhed, skulle være berettiget til en form for kompensation ved selv at klare opgaven. Jeg tænker her bl.a. på ideen om på daginstitutionsområdet, på det sociale område at kunne få udbetalt penge til f.eks. at passe sine egne

børn. Jeg synes, problemet er, at man, hvis man fører denne tankegang videre, kunne komme i den situation, lidt outreret måske, at de, der f.eks. vælger ikke at bruge biblioteksvæsenet, ville have krav på at få udbetalt penge til at købe deres egne bøger for. Sådan har regeringen naturligvis ikke forestillet sig det. Det viser bare, at vi må finde en balance ikke mindst i forhold til princippet om, at man skal kunne hente sig en vis kompensation, hvis ikke man bruger offentlig service på områder, som er vigtige for én selv og for samfundet.

Vi er inde i en periode, hvor vi jo er kommet langt med decentralisering. Heri ligger også, at vi ønsker at give borgerne en større indflydelse på deres egne forhold. Vi uddelegerer kompetence, ofte helt ud til den enkelte bruger, og det tror jeg er en god og rigtig udvikling.

Hvis vi nu går videre, hvad vi umiddelbart er indstillet på på en række områder, og også giver muligheder for, at man kan gå over kommunegrænserne i en række af disse forhold, løber vi altså den risiko – og den vil jeg gerne have finansministerens kommentar til – at når vi taler om offentlig service, er der en forskel, synes jeg, i forhold til mere privat organiseret service. En del af den offentlige virksomhed – en skole, et gymnasium, måske en daginstitution – lever kun et ordentligt liv i kraft af den lokale befolknings opslutning om og engagement i institutionen. Jeg synes, der er et problem her, hvis vi får udviklet muligheder, som gør, at folk, om jeg så må sige, spreder sig, flytter sig fra den ene institution til den anden og fra det ene område til det andet, hele tiden tilskyndet af ønsket om at søge bedre service.

Men når det gælder en skole, for nu at tage det eksempel, en folkeskole, mener jeg, at der ikke bare er tale om en servicevirksomhed. Der er tale om, at man står sammen om en skole. Lokalbefolkningen må engagere sig, de må føle et ansvar. Skolen udgør i virkeligheden en del af det lokale fællesskab. Jeg er ikke sikker på, det er hensigtsmæssigt, at vi øger mulighederne for et endnu friere skolevalg end det, der allerede eksisterer i den nuværende lovgivning. Men det vil vi selvfølgelig gerne se nærmere på i det arbejde, der bliver fulgt op i forbindelse med de enkelte lovforslag.

Jeg tror, det er vigtigt at have kvalitetsniveauet for øje, som også flere af ordførerne har været inde på. Det er rigtigt, at den friere valg-

[Ole Vig Jensen]

mulighed kan være med til at øge opmærksomheden omkring kvaliteten. Men det er klart, at risikoen for en kvalitetssænkning også kan være til stede f.eks. på det sociale område, og det synes jeg der er grund til at få set nærmere på, også når der efterfølgende skal lovforslag til behandling.

Jeg har forstået på redegørelsen, at der ikke er tale om, at man øger de offentlige udgifter. Der er heller ikke tale om, at man lægger særlige byrder på kommunerne. Der består et nogenlunde neutralt forhold mellem staten og kommunerne. Det tror jeg i øvrigt er klogt at have for øje, og det er vel heller ikke forkert, at man lægger op til, at hvis borgerne søger et tilbud andre steder og tilbudet koster mere, end det ville have gjort, hvis man brugte sin hjemlige daginstitution eller sin skole, eller hvad det nu er, må man betale den forskel, fordi der er tale om et frivilligt valg. Det påhviler altså den enkelte, der søger en anden mulighed end den eksisterende. Risikoen kunne jo være netop, at man pustede udgifterne op ved en sådan ordning, og jeg er temmelig sikker på, at det ikke er det, der er finansministerens forestilling.

Jeg vil afsluttende sige, at jeg synes, det er fornuftigt, at regeringen lægger op til i et udvalgsarbejde at få en nærmere drøftelse med Kommunernes Landsforening om kommunernes rolle i fremtiden. Men det omfatter vel lige bestemt noget af det, som vi er i gang med her, og jeg tror, vi vil komme bedst fra denne sag, hvis vi sikrer så langt, som det er muligt, at det kan ske i en god forståelse med de kommunale organisationer og med kommunerne i det hele taget.

(Kort bemærkning).

Stavad (S):

Jeg er enig med hr. Ole Vig Jensen i, at det er vigtigt, når man laver om på disse ting, at man gør det i et nært samarbejde med dem, der også står med ansvaret for tilbudene og for mulighederne.

Derfor vil jeg gerne spørge hr. Ole Vig Jensen, om han ikke synes, det havde været hensigtsmæssigt, om finansministeren, om regeringen havde ført sådanne forhandlinger med kommunerne og fundet en model, som kunne bruges i det virkelige liv, inden man kommer med konkrete lovforslag, som vi ser efterfølgende her, til udmøntning af i hvert fald dele af ministerens redegørelse.

Finansministeren (Henning Dyremose):

Man kan gøre tingene på mange måder, men nu er vi jo en regering, der er tilhænger af dynamik og handlekraft, og vi sætter borgerne i centrum, mere end vi sætter systemet i centrum, og vi var altså bange for, at det var for tungt, hvis vi skulle igennem alle de processer med kommunerne, før vi overhovedet lagde noget frem. Vi har jo også set, hvordan fem borgmestre har henvendt sig til Folketinget, inden de overhovedet kendte vores lovforslag, og for en sikkerheds skyld har taget afstand. Det var den type beton, hvis jeg må bruge det udtryk, vi var bange for ved en traditionel procedure.

Jeg kan fortælle, at vi selvfølgelig har etableret et samarbejde med kommunerne om at gennemarbejde dette område, og jeg kan også fortælle, at et antal borgmestre har ladet deres administrationer se på lovforslagene, sådan som de er udformet. Vi har fået den glædelige oplysning fra folk i det praktiske liv, fra folk ude i de enkelte kommuner, at der faktisk var taget højde for de administrative indvendinger, som man kunne frygte der ellers ville komme, dette var faktisk til at administrere, og det var faktisk forslag, der ikke ville føre til løft i de offentlige udgifter. Vi har altså praktiske kommunalpolitikeres ord for, at dette er administrerbart, uden at det giver et løft i de offentlige udgifter, for jeg kan bekræfte over for hr. Ole Vig Jensen, at det lå os meget på sinde.

Det er klart, at vi fortsætter denne dialog med kommunerne, men vi mente, vi fik mere dynamik, mere handling ved at lægge det frem i Folketinget og så forhandle med kommunerne sideløbende, og jeg er sikker på, at den proces nok skal lykkes.

(Kort bemærkning).

Ole Vig Jensen (RV):

Jeg er enig med finansministeren – og det bliver også et svar til hr. Stavad – om, at hvis man vil bryde op eller blot bryde ind i de eksisterende systemer, er det ofte en meget tung og trang vej at gå. Derfor har jeg for så vidt meget til overs for, at finansministeren selv har mod til at spille ud. Jeg mener, at en række af de ting, der er lagt frem, vil vi være i stand til at gennemføre, når lovgivningen kommer frem i salen, for der er ikke knyttet særlige problemer til dem, men de åbner nogle muligheder for

[Ole Vig Jensen]

borgerne, som man kan sige er hensigtsmæssige og rigtige.

Jeg er heller ikke i tvivl om, at der er elementer i en del af de lovforslag, som vi allerede har set, og i dem, vi aner der kommer, som vil skabe problemer, medmindre vi har fået aftalt med kommunerne, hvordan tingene kan føres ud i livet. Det er derfor, jeg har benyttet lejligheden til at sige, at jeg synes, det er både klogt og rigtigt af regeringen, at den har lagt op til forhandling med kommunerne om kommunernes rolle i fremtiden. For os er en del af det, der foreslås her, også en del af fremtiden, så derfor bliver der brug for den kontakt. Og så hylder vi i øvrigt princippet om, at man prøver at forhandle sig til rette, men som alle ved, er det ikke altid lige nemt.

(Kort bemærkning).

Stavad (S):

Jeg håber, at hr. Ole Vig Jensen bemærkede, at jeg ikke havde nogen indvendinger imod, at regeringen spiller ud. Det er faktisk en regerings opgave. Derfor synes jeg også, at det er helt i orden, at regeringen kommer med en redegørelse, som kan sættes til debat, så vi kan få en principiel debat om nogle målsætninger.

Det, som jeg synes er utilfredsstillende, er, at man, inden man har haft denne debat, kommer med udmøntninger af i hvert fald nogle dele af redegørelsen i konkrete lovforslag, hvor jeg i hvert fald har meget svært ved at se, at man har ladet sig forvirre voldsomt meget af kendsgerningerne i det virkelige, praktiske kommunale liv. Jeg synes ikke, det er rimeligt, når finansministeren forsøger at sætte etiketten »beton« på vore kommunalpolitikere og vore borgmestre.

Jeg har fået henvendelser fra en række borgmestre af helt forskellig politisk observans, også borgmestre fra regeringspartierne, som har udtrykt dybe betænkeligheder i forhold til konkrete ting i de konkrete lovforslag, som man har fremsat. Så man har i hvert fald været bekendt med indholdet, og derfor synes jeg, at vi også bør vise en vis respekt for dem, der sidder med meget svære opgaver i det lokale arbejde, og huske, at det, der er forudsætningen og det afgørende i denne debat, er, at vi rent faktisk giver borgerne nogle bedre muligheder og meget gerne nogle flere valgmuligheder. Og forudsætningen for, at det kan realiseres, er, at

vi gør det i samspil med dem, der skal forestå hele det praktiske arbejde.

Finansministeren (Henning Dyremose):

Jo, jeg tillader mig faktisk at bruge det udtryk, fordi de fem borgmestre, der har henvendt sig til Folketingets partier, heldigvis er så venlige, at de i deres brev giver os den oplysning, at de ikke kender lovforslagene, men at de for en god ordens skyld protesterer på forhånd, og det synes jeg faktisk er udtryk for en rimelig reaktionær betonholdning. Det er min vurdering af den sag.

Men så er det afgørende jo, som det også fremgår af slutningen af selve redegørelsen, at vi egentlig har lavet en aftale med Kommunernes Landsforening om, at der skal igangsættes et fælles udvalgsarbejde, som skal belyse kommunalbestyrelsernes planlæggende, koordinerende og styrende opgaver i en kommunal sektor med større decentralisering og friere forbrugsvalg.

Så samarbejdet er der, samarbejdet vil blive videreført, og jeg tror, det er helt rigtigt, at denne debat ikke havde flyttet sig, hvis ikke regeringen havde spillet ud. Jeg tror, at hr. Stavads opfordring til, at vi skulle trække lovforslagene tilbage, ville være en ren syltningsprocedure, og det er jo ikke det, vi har brug for. Vi har brug for en regering med dynamik og handlekraft, og det er det, man har for øjeblikket, ikke en sylteregeving.

Kofod-Svendsen (KRF):

Jeg vil gerne takke regeringen for en ualmindelig god redegørelse. Den holdning, som redegørelsen giver udtryk for, kan jeg fuldt ud tilslutte mig. Nogle af de forslag, som regeringen bebuder, vil jeg da i al beskedenhed sige at Kristeligt Folkeparti har fremsat, nogle gange i flere omgange, og på visse områder er vi kommet igennem. Ellers er der forslag her, som vi hundrede procent kan bakke op, og i nogle tilfælde vil vi måske gå en smule videre.

Jeg vil begynde med at sige, at vi på nogle områder jo har den tradition, som regeringen her lægger op til; jeg tænker her på skoleområdet, som hr. Ole Vig Jensen også var inde på. Her har vi jo netop en, skal vi sige offentlig skole, og så har vi parallelmulighed for at etablere en friskole, hvor de, der vælger at etablere en friskole, også skal betale noget selv. Det

[Kofod-Svendsen]

er den kombination, at muligheden er der, men at man skal også betale noget. Men vi må finde en balance, så også økonomisk svage grupper kan være med.

Det er friskoletanken, som jeg ser man lægger op til at udvide på en række områder. I parentes bemærket vil jeg da også sige, at vi både har en folkekirke og en række frikirker. Det har vi haft helt tilbage fra grundlovens begyndelse, så der er altså flere områder, hvor der er valgmuligheder, uden at jeg dog helt vil sammenligne skoleområdet med kirkeområdet.

Ser vi på de enkelte forslag her, friere valg af dagpasningstilbud for børn og adgang til indførelse af tilskud til børnefamilier i stedet for til institutioner, må jeg sige, at det jo er noget, vi har talt for i mange år, og vi kan helhjertet støtte et forslag i den retning. Jeg mener, at pengene skal gå til familien, så familien får en reel valgmulighed. Det skal ikke være sådan, at de, der vælger institutionen, kan få en kæmpe børnecheck på måske 70.000 kr., eller hvor stor den måtte være, mens de, der vælger selv at passe deres børn, går glip af dette store offentlige tilskud.

Friere valg af hjemmehjælp – enig. Det vil jeg gerne udbygge. I den sammenhæng synes jeg, der burde gives bedre mulighed for at etablere private plejehjem ved siden af de kommunale. Det savner jeg lidt i regeringens udspil. Kristeligt Folkeparti har fremsat et beslutningsforslag om det.

Det samme gælder på daginstitutionsområdet med friere valg. Der går jeg ud fra at der er mulighed for at oprette privatudbud. Det kan være nogle familier, der går sammen, eller det kan være en privat institution. Eller også har jeg ikke læst redegørelsen opmærksomt nok i detaljer, men hvis der er forslag om, at man også kan lave private plejehjem, glæder det mig kun. Jeg håber, regeringen også vil tage et initiativ på det område; ellers kan jeg bebude, at vi vil genfremsætte det forslag, vi er kommet med. Jeg vil gerne gøre opmærksom på, at regeringen var positiv over for vores forslag. Der var desværre ikke flertal i folketingsalen, men det var ikke regeringens skyld. Jeg synes, det hører med i denne sammenhæng, at ældre får mulighed for at etablere forskellige private plejehjem – en samling ældre eller nogle organisationer.

Friere valg af sygehuse og gymnasier og friere valg af folkeskole – jeg har været inde på folkeskole kontra friskoler – og friere valg af skolefritidsordninger er vi 100 pct. med på.

I øvrigt er jeg selvfølgelig klar over, som også andre ordførere var inde på, at der er nogle forhold, vi skal tage højde for her. Det ene er kvalitet. Jeg tror, at valgmuligheden i de allerfleste tilfælde vil skabe øget kvalitet. Jeg tror, at de allerfleste forældre vil satse på, at der er kvalitet på den skole, hvor deres børn går. Men det ændrer ikke ved, at vi også med fuld ret kan stille nogle faglige krav, og det gør man jo også i den gældende friskolelov. Der stilles nogle faglige krav, men der er selvfølgelig fuld frihed til, hvilken grundholdning man ønsker skal præge den pågældende skole. Også på det sociale område mener jeg vi må stille nogle krav til kvalitet, men så må vi give fri mulighed for, at de forskellige grundsyn der kan blive testet i livets virkelighed.

Det andet, jeg vil nævne, er den økonomiske side. Tager vi igen udgangspunkt i folkeskole kontra friskole, hvor man skal betale noget for at benytte en friskole, mener jeg, at vi her har en model også på de andre områder, for det er da klart, at hvis nabokommunen yder lidt mere service end folkeskolen i ens egen kommune, må man naturligvis betale noget for at vælge nabokommunen. Men det mener jeg også er indbygget i de tanker, regeringen gør sig. Ellers kunne vi få oppustet den offentlige sektor på en forkert måde. Jeg tror, at en vis betaling må følge af, at man får den øgede frihed, og så må vi magte at fastsætte en betaling, der gør, at friheden bliver reel også for dem, der ikke har de store indtægter.

Jeg kan derfor konkluderende kun sige, at vi ser frem til udmøntningen i forskellige lovforslag – vi skal jo behandle et par af dem senere i dag – og vi vil gøre vores til, at de forslag må blive gennemført. Jeg tror, det vil være til gavn for borgerne, at vi får de tanker, som er lagt frem her, omsat til konkrete lovforslag.

Finansministeren (Henning Dyremose):

Jeg vil gerne takke det flertal bestående af seks partier, nemlig De Konservative, Venstre, Fremskridtsparti, CD, Det Radikale Venstre og Kristeligt Folkeparti, der har taget positivt imod redegørelsen. Jeg synes, det er interessant at konstatere, at der altså er et flertal

[Finansministeren]

herinde, der, som hr. Ole Vig Jensen udtrykte det, sætter borgerne i centrum og ikke sætter systemet før borgerne.

Det glæder mig. Det tyder på, at de tre lovforslag, vi har fremsat i forlængelse af redegørelsen, kan få en positiv vej igennem Folketinget, og det tyder på, at de andre forslag, som regeringen senere vil komme med, kan få en tilsvarende positiv behandling.

Dermed har jeg selvfølgelig ikke sagt, at hvert af de seks partier kritikløst vil sige ja til alt, hvad der står i forslagene. Der er – det skriver vi i redegørelsen, og det gør vi rede for i bemærkningerne til forslagene – praktiske problemer, der skal løses. Vi skal være helt sikre på, at vi altid har mekanismer, der gør, at de offentlige udgifter ikke stiger. Så der er en række forbehold, vi skal viderebehandle, også, som vi var inde på i den lille ordveksling, i samarbejde med kommunerne, men alt tyder altså på, at seks partier herinde ønsker at gennemføre de principper, der her er tale om. Det siger jeg tak for.

Det er klart, at hr. Kim Behnke i sin positive opbakning var inde på, at ydelsesbeviset burde kunne anvendes også til private udbydere. Det har vi konkretiseret som en mulighed for så vidt angår hjemmehjælpen, men det er et tema, vi også gerne vil arbejde videre med i andre sammenhænge.

Jeg deler selvsagt fru Bente Junckers og andres betænkelighed med hensyn til, at vi skal være helt sikre på, at kommuner og amter kan administrere dette her. Det er klart. Men vi skal altså også passe på, at vi ikke lader os lamme af systemerne, sådan at vi ikke tør lade kommunerne og amterne administrere noget nyt. Jeg føler mig helt overbevist om, at vi kan finde modeller, som kommuner og amter synes er hensigtsmæssige, og det er jeg sikker på vi kan udvikle sammen med dem.

Jeg er enig, når både hr. Ole Vig Jensen og hr. Kofod-Svendsen fremhæver den århundredgamle tradition, vi har for frit skolevalg mellem folkeskolen på den ene side og de private skoler på den anden side. Jeg tror, vi alle kender den situation, at hvis folkeskolen i et område har udviklet sig forkert, udviklet sig i en dårlig retning, stiger tilgangen til de private skoler. Og når den er steget, opper man sig i det offentlige system og gør folkeskolen bedre, og så falder tilgangen til de private skoler. De

variationer, de spredninger, har vi set hen over årene, og jeg tror, det er udtryk for et meget sundt og velgennemprøvet system. Og det er i høj grad herfra, vi har hentet inspiration til en række af de forslag, vi er kommet med.

Hr. Ole Vig Jensen er vistnok ikke i salen, og det skal han ikke bebrejdes, for vi har alle sammen af og til behov for at gå udenfor – det får jeg også snart – men hr. Ole Vig Jensen sagde i sit ordførerindlæg: Borgerne er ikke til for systemets skyld, men omvendt. Det er lige præcis det, der er nøglen også for den redegørelse, regeringen har afgivet til Folketinget.

Jeg er også enig med hr. Ole Vig Jensen i behovet for et lokalt engagement om den enkelte institution. Vi forestiller os i virkeligheden ikke, at det friere valg fører til, at man spreder sig på kryds og tværs, for normalt er det jo sådan, at det er mest hensigtsmæssigt at blive betjent af den lokale institution. Når vi f.eks. har børn, der skal i folkeskolen, er det jo mest praktisk, at de kommer i den nærmeste. Noget af det, vi åbner for med vore forslag, er, at hvis den nærmeste ligger i en nabokommune, skal man også have lov til at lade børnene gå dér, hvor det i dag ikke er en ret, men hvor det altså i højere grad bliver det i fremtiden.

Vi vil også have kvalitetsniveauet for øje, og jeg er overbevist om, at den konkurrence, der kommer mellem institutionerne, i virkeligheden vil føre til en kvalitetsforbedring snarere end til en kvalitetssænkning. Det er da i hvert fald på den måde, kvalitetsforbedringer opstår i den private sektor, nemlig ved, at der er konkurrence om at gøre det bedre og billigere, sådan at man kan tiltrække nogle flere kunder.

Hr. Kofod-Svendsen spurgte, om de private institutioner kunne komme ind ved siden af de offentlige og dermed også få en øget mulighed for at konkurrere med de offentlige. Dertil er det principielle svar: Ja, det er vi positive over for.

Seks partier var altså imødekommende, og så oplevede jeg egentlig, at et syvende parti på en række strækninger i virkeligheden også havde sympati for tankerne, og det var Socialistisk Folkeparti. Jeg er ikke det fjerneste overrasket over, at hr. Jes Lunde i en række praktiske situationer sammen med borgerlige amtsfolk har været med til at sikre eleverne deres friere valgmuligheder, deres placering på tværs af de traditionelle grænser. Jeg oplever i

[Finansministeren]

disse sager, at SF har en mindre systembundet holdning end det ottende parti, som jeg kommer til om et øjeblik, og i højere grad har lysten og viljen til at sætte borgerne i centrum.

Derfor skulle det ikke undre mig det fjerneste, specielt da ikke når hr. Jes Lunde også udtrykte bekymring for de offentlige udgifters niveau, om det praktiske udvalgsarbejde vedrørende de tre lovforslag, der er fremsat, vil føre til, at også SF kan støtte disse forslag, når vi kommer frem til tredjebehandlingen af dem.

Det efterlader mig så med det mest traditions- og systembundne parti, vi har i det danske Folketing, nemlig Socialdemokratiet, der tilsyneladende er modstander af enhver form for forandring, specielt hvis forandringen er til det bedre for borgerne. Jeg håber, at hr. Stavads ordførertale bliver mangfoldiggjort i alle landets blade, sådan at man kan se, hvilken holdning Socialdemokratiet har til muligheden for at skabe fornyelse i den offentlige sektor, skabe fornyelse i den offentlige service, hvilken mangel på vilje Socialdemokraterne har til at gå nye veje, der kunne sikre borgernes frie valg.

Det kan jo være, at årsagen til hr. Stavads meget negative ordførertale er, at hr. Stavad ikke har studeret den interessante undersøgelse, vi har lavet om borgernes frie valg – en rapport om borgernes erfaringer med og ønsker til frit valg af offentlig service. Jeg kan i hvert fald anbefale hr. Stavad et sådant studium.

Det fremgår jo af den – hvad jeg gerne vil understrege – at en meget stor procentdel – 80-90 pct. – af den danske befolkning er tilfreds med den offentlige service. Men når vi tager det område for område, viser det sig, at der blandt dem, der har friere valg, er en endnu større grad af tilfredshed. Vi synes altså, at selv om det er godt, at der er 80-90 pct., der er tilfredse, så er det ikke godt nok; vi må længere.

Vi hæfter os ved, at der er meget store grupper i befolkningen, der ønsker det frie valg, og der er sågar meget store grupper i befolkningen, der siger, at hvis de fik et friere valg, ville de oven i købet gerne selv betale merprisen bare for at få lov til at få det frie valg. Jamen så skal de da også have lov til det.

Jeg hæfter mig også ved, at der på et område som hjemmehjælp faktisk er knap 60 pct. af befolkningen, som ønsker selv at bestemme el-

ler have indflydelse på, hvilken hjemmehjælp der skal komme i deres hjem. Jamen er det ikke et meget rimeligt ønske at imødekomme? Vi har ikke noget mere privat end vort hjem og den hjælp, vi skal have i vort hjem, når vi enten er gamle eller er i en situation, hvor vi som syge skal have hjemmehjælp. 60 pct. ønsker indflydelse. Selvfølgelig skal vi prøve på at efterleve de 60 procents ønske om at få indflydelse.

Men jeg takker altså flertallet for den overvejende positive behandling, og jeg ved, at mine kolleger i forbindelse med de tre konkrete lovforslag selvsagt vil tilsige fleksibilitet i tilpasningen af lovforslagene, sådan at de tre lovforslag kan vedtages i indeværende folketings-samling. Det tror jeg bliver til gavn for borgerne.

Stavad (S):

Selv om finansministeren ikke var særlig venlig, vil jeg alligevel tage imod tilbudet – hvis det var et tilbud – om, at finansministeren ville være behjælpelig – jeg ved godt, at en finansminister har mange gode kontakter – med at sørge for, at mine ordførertaler bliver trykt i alle landets aviser, for det tror jeg faktisk ville tjene os vældig meget og også ville klare spørgsmålene op, så nogle af de smukke overskrifter, der er i finansministerens redegørelse, bliver afdækket.

Finansministeren henviser til den interessante undersøgelse. Vi har faktisk studeret den meget omhyggeligt. Vi har endda studeret den så meget, at vi har haft nogle til at granske den nærmere. Og de, der har gransket, har været i kontakt med både Finansministeriet og det pågældende undersøgelsesinstitut, fordi der er spørgsmål deri, som medfører, at man bliver sendt fra Herodes til Pilatus; altså undersøgelsesinstituttet siger det er Finansministeriets ansvar, og Finansministeriet siger det er undersøgelsesinstituttets ansvar. Det viser sig nemlig, hvis man dykker ned i det – og det kan man jo få lejlighed til under det kommende udvalgsarbejde – at det er lavet på et så lemfældigt grundlag, at det ikke kan holde for noget som helst, og at man i øvrigt på en række områder har spurgt uklart. Det gælder eksempelvis det, som finansministeren nævnte, nemlig om man var parat til at betale ekstra. Det fremgår ikke, om det er ud af egen lomme eller det er i form af højere skatter.

[Stavad]

Når man spørger på den måde, får man de svar, man ønsker. Vi har f.eks. aldrig en sygehusdiskussion om lukning af sygehuse, uden at masser af mennesker kommer og siger: Jamen vi er da parat til at betale lidt mere i skat, bare vi kan beholde det sygehus. Derfor kan jeg sige til finansministeren, at vi faktisk har interesse-ret os for sagen. Vi deltager også gerne i en studiekreds, hvor vi kan se nærmere også på det materiale.

I øvrigt forstår jeg, at finansministeren mener, vi er det mest traditions- og systembundne parti i Folketinget. Dertil vil jeg sige, at hvis det er udtryk for, at vi ønsker, borgerne skal have reelle rettigheder, hvis det er udtryk for, at vi mener, borgerne skal have reelle valgmuligheder, og hvis det er udtryk for, at vi ønsker, der skal være i hvert fald et vist minimum i de tilbud, der gives, så lad os bare være de mest traditionsbundne. Vi ønsker ikke at give en lille gruppe en hel masse flere muligheder på en stor gruppes bekostning.

Når finansministeren ikke tog os med i sin konklusion, må det jo være udtryk for, at finansministeren er uenig i de målsætninger, jeg stillede op som min konklusion, nemlig at få nedbragt ventetiden og afskaffet ventelisterne for syge, børn, ældre osv., at fortsætte udbygningen med direkte brugerindflydelse og brugeransvar, at give borgerne valgmuligheder til offentlige serviceydelser af høj kvalitet uden at fjerne en rationel drift med planlægningsmuligheder, at tilstræbe ligelig behandling af borgerne, hvor der også skal tages hensyn til de tyndere befolkede områder, at gennemføre ændringer i et tæt samarbejde med borgernes valgte repræsentanter i kommuner og amter, og at vi i øvrigt fortsat ser det som en vigtig opgave at fortsætte en bred decentralisering, så vi får opgaverne ud tættest muligt på borgerne og dem, der beslutter, i forhold til de serviceni-veauer og de ydelser, der skal tilbydes. Det er vores målsætninger. Og når finansministeren mener, der er så meget tradition, må det jo være, fordi finansministeren er uenig i disse målsætninger. Det beklager jeg, men det kan vi jo også få en god debat om fremover.

Finansministeren (Henning Dyremose):

Jeg vil gerne begynde med at sige til hr. Stavad, at jeg er en lille smule overrasket over den grundige efterforskning, der er foregået, uden

at man har spurgt mig. Men man er velkommen til at spørge mig under udvalgsarbejdet, og det er vel i og for sig det sædvanlige, at man spørger ministeren, i stedet for at rende rundt og spørge embedsmændene og forskellige analyseinstitutter.

Men det er altså en undersøgelse, som er lavet af Gallup, og det er en undersøgelse, hvor godt 4.000 borgere blev interviewet om deres erfaringer og ønsker på fem serviceområder. Jeg mener, den er lige så god som alle andre af den type undersøgelser, og det vil sige, at den kan bruges til noget, men den fortæller ikke nødvendigvis hele sandheden, for vi ved alle sammen, når vi skal analysere opinionsmålinger, at der er usikkerhed med hensyn til, hvordan svarene ville være, hvis spørgsmålene var formuleret en lille smule anderledes osv. Jeg synes, den giver nogle gode retningslinjer og nogle gode konklusioner, som jeg synes ser solide og håndfaste ud. Men det kan vi sandelig sagtens dyrke under udvalgsarbejdet.

Jeg synes i og for sig, hr. Stavad her til slut prøvede på at tale uden om den kendsgerning, at han har opdaget, at han og hans parti er i mindretal. Og jeg synes, det konkrete og operationelle at gøre ved det i stedet for at starte en helt anden debat er, at Socialdemokratiet går fordomsfrit og konstruktivt ind i arbejdet med de tre lovforslag med henblik på, at de bliver gennemført i denne samling. Og selv Socialdemokratiet kan få indflydelse, hvis man har lyst til det, ved at gå ind i arbejdet. Og så tager vi redegørelsesdebatten som det, den er, hvorunder hr. Stavad har fået afleveret de synspunkter, som jeg synes var forbenede og reaktionære, men synspunkter, som hr. Stavad jo har lov til at have. Men gå nu konstruktivt ind i arbejdet med de tre lovforslag!

(Kort bemærkning).

Stavad (S):

Jeg tager selvfølgelig til efterretning, at finansministeren mener, det er forbenet at afskaffe ventelister og ventetider og give kvalitetstilbud osv. O.k., det har finansministeren lov til at mene.

Hvad angår spørgsmålet om, hvem der har flertal, og hvem der ikke har flertal, vil jeg i fuld tillid til klogskaben hos medlemmerne af dette Ting i tryghed afvente den konkrete behandling af de tre forslag. Så hvis finansmini-

[Stavad]

steren mener, at han har kunnet tælle sig frem til noget, der udgør et flertal for nogle sager, som endnu ikke har været behandlet, synes jeg, vi skal skænke finansministeren den kortvarige glæde.

Hermed sluttede redegørelsen.

Den næste sag på dagsordenen var:

5) Første behandling af lovforslag nr. L 82:

Forslag til lov om ændring af lov om social bistand og lov om påligning af indkomst- og formueskat til staten (ligningsloven). (Adgang for kommunerne til at yde tilskud til børnepasning samt indførelse af friere valg for forældrene af dagtilbud til deres børn).

Af socialministeren (Else Winther Andersen).

(Fremsat 29/10 92).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Peder Sass (S):

Da vort partis ordfører i denne sag, fru Jytte Andersen, ikke kan være til stede her i salen i dag, har jeg lovet på hendes vegne at fremlægge Socialdemokratiets synspunkter.

Socialdemokratiets ambition er at afskaffe ventelisterne til landets daginstitutioner og dagplejer. Vi ønsker at skabe rammer om børns opvækst og udvikling, som er trygge og gode og naturligvis til rimelige priser. Ja, faktisk burde vi sætte os et mål om, at småbørns pasning skulle finansieres på samme måde som folkeskolens undervisning. I virkeligheden er dette forslag lige så økonomisk ansvarligt som socialministerens forslag om en start på forældrebetaling som den, tidligere socialminister Aase Olesen beregnede ville koste 12-13 mia. kr.

Hokuspokus-forslagets fire elementer foregøbler at skulle gøre tilværelsen bedre for landets hårdt pressede småbørnsfamilier, nemlig derved, at de nu kan få passet deres børn. Jeg er nødt til at sige til regeringen, at man ikke kan trylle 40.000 ventelistebørn væk igennem trylleformularer om bedre valgmuligheder, når der i realiteten ikke er reelle valgmuligheder.

Det er snyd og bedrag, som vi i Socialdemokratiet ikke vil være med til, ligesom vi ikke vil være med til at åbne ladeporten ind til de offentlige kasser for store grupper af sorte dagplejemødre.

At fjerne ventelisterne kræver konsekvente og fremadrettede beslutninger og ikke dette forslag, som vidner om en kolossal uvidenhed om, hvordan kommunerne allerede i dag forsøger at imødekomme forældrenes ønsker om en bestemt institutionsplads, hvis de er kommet for tur.

Jeg vil indtrængende bede socialministeren om at sætte sig ind i de utallige rapporter og undersøgelser, der er udarbejdet om forældrenes holdninger til det offentlige pasningssystem. Forældrene har for længst og gentagne gange utvetydigt gjort opmærksom på, at de ønsker kvalitetsprægede daginstitutioner og hverken discountmodeller eller andre former for nødløsninger og hovsaordninger. De ønsker igennem de nye forældrebestyrelser at have indflydelse på den pædagogiske målsætning, der er i deres barns institution.

Forældrene ønsker heller ikke – og har i øvrigt heller ikke tid til – at påtage sig arbejds-giveransvaret, fordi de skal have passet deres børn. Dette ville de jo blive påtvunget, såfremt de presses til private pasningsordninger.

I øvrigt eksisterer der et lovgrundlag for puljeordninger og forældredrevne institutioner, som vi jo ved ikke har grebet meget om sig, netop fordi børnefamilierne ikke har det nødvendige tidsmæssige overskud og hellere vil have en plads i en offentlig pasning med tilsyn, kvalitet, uddannede medarbejdere og et pædagogisk forsvarligt miljø. Børn har brug for en plads med udfordring. De har brug for hjælp, støtte, legekammerater og fællesskab med andre børn for at få opbygget deres personlighed og deres identitet. Børn har ikke brug for dette hjælpeløse forslag.

Socialdemokratiet afviser dette forslag. Vi ønsker i stedet at lempe kommunernes lånerammer, således at kommunerne kan bygge eller leje flere institutioner. Vi ønsker at aktivisere dagpenge igennem aktivitetssøgende bloktilskud, således at kommunerne kan ansætte medarbejdere på normale vilkår, og vi ønsker allerede nu at give kommunerne sikkerhed for, at det aktiveringsforligs økonomiske rammer, som blev lagt af disse tilskudsordninger, kan